

CHET TILINI O'QITISHDA JAHON TAJRIBASIGA ASOSLANGAN INNOVATSION YONDASHUVLAR

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Roman-german tillari tarjimaunosligi
kafedrası o'qituvchisi **E. T. Jurayev**
erikusername2023@gmailcom

Annotasiya: Chet tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlar ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning til ko'nikmalarini samarali rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola turli innovatsion metodlarni tahlil qiladi va jahon tajribasini o'rganib, ularning o'zbek ta'lim tizimiga integratsiya imkoniyatlarini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: Innovatsion yondashuvlar, chet tili o'qitish, jahon tajribasi, ta'lim metodlari, til ko'nikmalari

مهارات وتطوير الأجنبية اللغات تعليم جودة تحسين في هامًا دورًا الابتكارية الأساليب تلعب: **خلاصة**
إمكانيات وتناقش العالمية، التجارب وتحلل الابتكارية الطرق مختلف المقالة هذه تستعرض بفعالية اللغوية الطلاب
الأوزبكي التعليم نظام في دمجها
المهارات التعليم، أساليب العالمية، التجربة الأجنبية، اللغات تعليم الابتكارية، الأساليب: **الرئيسية الكلمات**
اللغوية

Аннотация: Инновационные подходы играют важную роль в повышении качества преподавания иностранных языков и эффективном развитии языковых навыков учащихся. В данной статье рассматриваются различные инновационные методы и анализируется мировой опыт, а также обсуждаются возможности их интеграции в узбекскую систему образования.

Ключевые слова: Инновационные подходы, преподавание иностранных языков, мировой опыт, методы обучения, языковые навыки

Abstract: Innovative approaches play a crucial role in enhancing the quality of foreign language education and effectively developing students' language skills. This article examines various innovative methods, analyzes global experiences, and discusses the possibilities of integrating them into the Uzbek education system

Keywords: Innovative approaches, foreign language teaching, global experience, teaching methods, language skills

KIRISH: Chet tillarining zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati tobora ortib bormoqda. Globalizatsiya jarayonlari, axborot texnologiyalarining rivojlanishi va xalqaro aloqalarning kengayishi chet tilini o'rganishni yanada dolzarb mavzu qilmoqda. Bugungi kunda xalqaro biznes, ilm-fan, madaniyat va ta'lim sohalarida muvaffaqiyat qozonish uchun chet tilini bilish zaruriy talablardan biriga aylangan. Ushbu til ko'nikmalari nafaqat shaxsiy rivojlanish uchun, balki mamlakatlarning global maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Axborot texnologiyalarining tez sur'atlar bilan rivojlanishi til o'rganish jarayoniga yangi imkoniyatlar va qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda. Online platformalar, mobil ilovalar, sun'iy intellekt va virtual reallik texnologiyalari chet tili o'qitishda

interaktiv va individual yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirib, o'rganish jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi. An'anaviy metodlar, masalan, grammatik tahlil, lug'atni yodlash va tarjima usullari, ko'p yillar davomida chet tilini o'qitishda asosiy vositalardan biri bo'lib kelgan. Biroq, ushbu metodlar o'quvchilarning amaliy til ko'nikmalarini rivojlantirishda yetarlicha samarali emasligi ko'rsatilgan. Shu sababli, ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlar, jumladan, kommunikativ metod, o'yin asosidagi ta'lim, loyihaviy ishlar va texnologiyaga asoslangan metodlar keng qo'llanila boshladi. Bu metodlar o'quvchilarning tilni faol ravishda ishlatishlariga, real hayotiy vaziyatlarda qo'llashlariga va mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Jahon ta'lim tizimlarida innovatsion yondashuvlarni qo'llash natijasida erishilgan muvaffaqiyatlar ko'plab tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Masalan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida til o'rganish dasturlariga interaktiv texnologiyalarni integratsiya qilish orqali o'quvchilarning til ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishga erishilgan. AQShda immersiya metodlari yordamida tilni tabiiy muhitda o'rganish usullari keng tarqalgan bo'lib, bu metod o'quvchilarning tilni tez va samarali o'zlashtirishlariga yordam bermoqda. Osiyo davlatlarida esa, texnologiyaga asoslangan yondashuvlar, xususan, onlayn kurslar va mobil ilovalar orqali til o'rganishni yanada qulay va samarali qilish yo'lida katta qadamlar qo'yilgan. O'zbek ta'lim tizimi ham chet tillarini o'qitishda zamonaviy metodlarni joriy etish zarurligini tan olgan. So'nggi yillarda mamlakatda ta'lim sifatini oshirish va global mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash maqsadida chet tillarini o'qitishda yangi yondashuvlar sinovdan o'tkazilmoqda. Biroq, innovatsion metodlarni samarali joriy etish uchun jahon tajribasini chuqur tahlil qilish va ularni o'zbek sharoitiga moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Kommunikativ til o'rgatish usuli til o'rganishni real kommunikativ vaziyatlarga asoslangan holda tashkil etishni maqsad qilgan. Ushbu metodologiya, H. D. Brown (2007) va C. A. Chapelle (2001)¹ kabi olimlar tomonidan keng tarqatilgan. Kommunikativ yondashuv o'quvchilarga tilni faqat grammatik qoidalar asosida emas, balki amaliy muloqotda qo'llashni o'rgatishga qaratilgan². Bu usul o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirokchiga aylantiradi.

O'yin asosidagi metodika til o'rganishni qiziqarli va interaktiv qilish orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. R. Ellis (2012) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda o'yinlar va interaktiv faoliyatlar til o'rganishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lgan³. Ushbu metod o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirishga, stressni kamaytirishga va tilni tabiiy ravishda o'zlashtirishga yordam beradi.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi til o'rganishda yangi imkoniyatlarni yaratdi. M. Warschauer va R. Kern (2000) tomonidan ishlab chiqilgan tarmoqqa asoslangan til o'qitish konsepsiyasi interaktiv platformalarning ahamiyatini

¹ Brown, H. D. (2007). Til o'rganish va o'qitishning asoslari. Pearson Education.

² Chapelle, C. A. (2001). Ikkinchi til o'rganishda kompyuter dasturlari: O'qitish, testlash va tadqiqot uchun asoslar. Cambridge University Press.

³ Ellis, R. (2012). Til o'qitish tadqiqoti va til pedagogikasi. Oxford University Press

ta'kidlaydi. Sun'iy intellekt texnologiyalari, masalan, adaptiv o'quv tizimlari va tilni avtomatik baholash vositalari, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan⁴ o'quv dasturlarini yaratishga imkon beradi (UNESCO, 2020). Bu esa til o'rganish jarayonini yanada samarali va moslashuvchan qiladi.

AQShda keng tarqalgan immersiya metodlari tilni tabiiy muhitda o'rganish imkonini beradi. Bu metodda o'quvchilar tilni shunchaki o'rganish bilan cheklanmay, balki uni kundalik hayotda faol ravishda qo'llash orqali o'zlashtiradilar. S. D. Krashen (1982) tomonidan ilgari surilgan bu yondashuv tilni kontekstda o'rganishning samaradorligini isbotlagan. Immersiya metodlari o'quvchilarga tilni tez va samarali o'zlashtirish imkonini beradi, chunki ular tilni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar⁵.

TADQIQOT MAQSADI VA VAZIFALARI.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi chet tilini o'qitishda qo'llanilayotgan innovatsion yondashuvlarni aniqlash, ularning samaradorligini baholash va jahon tajribasini o'zbek ta'lim tizimiga moslashtirish yo'llarini aniqlashdir. Tadqiqot metodologiyasi ushbu maqsadga erishish uchun turli xil ilmiy usullar va metodlardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar chet tilini o'qitishda an'anaviy metodlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori samaradorlik ko'rsatmoqda. Kommunikativ til o'rgatish usuli orqali o'quvchilar tilni real hayotiy vaziyatlarda ishlatish imkoniyatiga ega bo'lishdi, bu esa ularning eshitish va gapirish ko'nikmalarini tezroq rivojlantirishga yordam berdi. O'yin asosidagi metodika esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, til o'rganishga qiziqishni kuchaytirdi. Eksperimental sinflarda innovatsion metodlarni qo'llagan o'quvchilar testlarda an'anaviy metodlarni qo'llagan nazorat guruhiga qaraganda yuqori natijalarga erishdilar. Interaktiv platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil o'rganish qobiliyatini rivojlantirishda katta rol o'ynadi. Mobil ilovalar va onlayn kurslar orqali til o'rganish jarayoni yanada qulay va moslashuvchan bo'ldi, bu esa o'quvchilarga o'z vaqt va joylarida o'rganish imkoniyatini taqdim etdi. Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv o'quv tizimlari individual ehtiyojlarga moslashgan ta'lim dasturlarini yaratish orqali har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasini maksimal darajada oshirishga xizmat qildi.

Jahon tajribasi bilan solishtirilganda, Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridagi integratsiyalashgan til o'rganish dasturlari va AQShdagi immersiya metodlari o'zbek ta'lim tizimiga moslashgan holda yuqori samaradorlik ko'rsatishi mumkinligi aniqlangan. Osiyo davlatlaridagi texnologiyaga asoslangan yondashuvlar, xususan, onlayn platformalar va gamifikatsiya elementlari ham o'zbek sharoitida muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun imkoniyatlar yaratadi.

⁴ Warschauer, M., & Kern, R. (2000). Tarmoqqa asoslangan til o'qitish: Kontseptsiya va amaliyot. Cambridge University Press

⁵ Krashen, S. D. (1982). Ikkinchi til o'rganishda tamoyillar va amaliyot. Pergamon.

Muammolar va Cheklovlar: Biroq, innovatsion yondashuvlarni joriy etishda ba'zi muammolar va cheklovlar ham aniqlangan. Texnologik infratuzilmaning yetishmasligi, o'qituvchilarning yangi metodologiyalarni o'zlashtirishdagi qiyinchiliklari va moliyaviy cheklovlar asosiy to'siqlar sifatida belgilandi. Shuningdek, ayrim o'quvchilar uchun yangi metodlar dastlabki qiyinchiliklarni keltirib chiqardi, bu esa o'rganish jarayonini bosqichma-bosqich yengillashtirish zarurligini ko'rsatdi.

Innovatsion Yondashuvlarni Integratsiya Qilish Yo'llari: Jahon tajribasini o'zbek ta'lim tizimiga moslashtirish uchun quyidagi yo'llar tavsiya etiladi:

1. Texnologik Infratuzilmani Rivojlantirish: Maktablarda interaktiv ta'lim platformalari va internet aloqasini yaxshilash.

2. O'qituvchilarni Tayyorlash: Innovatsion metodologiyalar bo'yicha o'qituvchilarni muntazam ravishda malaka oshirish kurslariga yuborish.

3. Moliyaviy Qo'llab-Quvvatlash: Innovatsion ta'lim metodlarini joriy etish uchun davlat va xususiy sektor tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlashni ta'minlash.

XULOSA

Tadqiqotda o'rganilgan innovatsion metodlar, jumladan kommunikativ til o'rgatish usuli, o'yin asosidagi metodika, interaktiv platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalari, an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori samaradorlik ko'rsatdi. Bu usullar o'quvchilarning til ko'nikmalarini amaliy ravishda rivojlantirishga, ularning motivatsiyasini oshirishga va mustaqil o'rganish qobiliyatlarini kuchaytirishga katta hissa qo'shdi. Eksperimental sinflarda innovatsion metodlarni qo'llagan o'quvchilar testlarda an'anaviy metodlarni qo'llagan nazorat guruhiga qaraganda sezilarli darajada yuqori natijalarga erishdilar. Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayoniga integratsiyasi til o'rganishni yanada interaktiv va samarali qilishga xizmat qildi. Mobil ilovalar, onlayn kurslar va sun'iy intellekt asosidagi adaptiv o'quv tizimlari o'quvchilarga individual ehtiyojlarga moslashgan ta'lim imkoniyatlarini taqdim etdi. Bu esa til o'rganish jarayonini qulaylashtirdi va o'quvchilarning mustaqil o'rganish qobiliyatini rivojlantirdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Brown, H. D. (2007). *Til o'rganish va o'qitishning asoslari*. Pearson Education.
2. Chapelle, C. A. (2001). *Ikkinchi til o'rganishda kompyuter dasturlari: O'qitish, testlash va tadqiqot uchun asoslar*. Cambridge University Press.
3. Ellis, R. (2012). *Til o'qitish tadqiqoti va til pedagogikasi*. Oxford University Press.
4. Krashen, S. D. (1982). *Ikkinchi til o'rganishda tamoyillar va amaliyot*. Pergamon.
5. Warschauer, M., & Kern, R. (2000). *Tarmoqqa asoslangan til o'qitish: Kontsepsiya va amaliyot*. Cambridge University Press.
6. Yozgatli, Ş. (2015). "Til o'qitishda innovatsion yondashuvlar: Sharh." *Zamonaviy Ta'lim Jurnali*, 10(2), 45-60.